

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ АНТОНА МАКАРЕНКА

Циклова комісія психолого-педагогічних дисциплін
(повна назва кафедри, циклової комісії)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

 Олена ЗАЙЦЕВА

« 02 » вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
варіативного освітнього компоненту
підготовки фахового молодшого бакалавра

Інклюзія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 012 «Дошкільна освіта»

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма 012 Дошкільна освіта

Робоча програма варіативного освітнього компоненту «Інклюзія» для студентів галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» освітньо-професійної програми 012 Дошкільна освіта.

Розробник: **Гомеля Ніна Семенівна**, кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач Київського професійно-педагогічного фахового коледжу імені Антона Макаренка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін

Протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Голова циклової комісії _____ Алла ІЛЬЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін

Протокол від «___» _____ 202__ року № ___

Голова циклової комісії _____ Алла ІЛЬЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін

Протокол від «___» _____ 202__ року № ___

Голова циклової комісії _____ Алла ІЛЬЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Останніми десятиліттями у більшості країн Західної, а тепер і Центральної Європи, відбуваються докорінні зміни у законодавстві, розумінні та забезпеченні якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Система освіти, що передбачає надання освітніх послуг в умовах закладу дошкільної, загальної середньої освіти і базується на принципі забезпечення права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання отримала назву інклюзивної освіти. Впровадження інклюзивної освіти в заклади дошкільної освіти в нашій країні, зумовили потребу в підготовці вихователів закладів дошкільної освіти до роботи в інклюзивному освітньому середовищі та необхідність ввести в систему професійної підготовки освітній компонент «Інклюзія».

Програма вивчення ВК 4 «Інклюзія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити:

«Вступ до спеціальності», «Анатомія, фізіологія і гігієна дітей дошкільного віку», «Дитяча психологія».

Пореквізити:

«Педагогіка з основами педагогічної майстерності», «Родинна педагогіка», «Охорона праці та безпека життєдіяльності», «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти», «Методика організації образотворчого мистецтва».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Методологічні та нормативно-законодавчі засади інклюзивної освіти
2. Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти: практичний аспект.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою є формування систематизованих теоретико-методологічних, нормативно- правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти, основні завдання, напрями соціально-педагогічної роботи з дітьми, які мають особливі потреби.

1.2 Завданнями дисципліни:

- сформуванню усвідомлене розуміння основних положень інклюзивної освіти в середовищі закладу дошкільної освіти;

- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими потребами;

- забезпечити володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими потребами;

- сформуванню навички індивідуального і диференційованого розвитку дітей дошкільного віку;

- виробити усвідомлення необхідності постійної самоосвіти, саморозвитку, поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні мати:

- краще розуміння індивідуальних особливостей тих, хто навчається та оволодіння різноманітними педагогічними методиками для ефективного сприяння розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;

- оволодіння особливостями організації, нормативно-правового забезпечення, проблеми і перспективи проектування інклюзивного освітнього середовища для цих дітей;
- знання загальнокультурних та професійних компетенцій
- організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку;

1.4 Компетентності та результати навчання формуванню яких сприяє дисципліна (за умови успішного вивчення здобувачем навчальної дисципліни)

КОМПЕТЕНТНОСТІ:	<p><i>Інтегральна компетентність:</i> Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми на засадах інклюзії в дошкільній освіті</p> <p><i>Загальні компетентності:</i> ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях щодо інклюзії в ЗДО ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово ЗК7. Здійснення безпечної діяльності в межах інклюзивності дошкільної освіти ЗК8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт з дітьми з особливими освітніми потребами</p>
	<p><i>Спеціальні компетентності :</i> СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку дітей особливими освітніми потребами СК3. Здатність до формування в дітей з особливими освітніми потребами дошкільного віку навичок безпечної поведінки в довіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток. СК5. Здатність до формування у дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним). СК6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку. СК10. Здатність до розвитку мовлення у дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими. СК13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей, осіб з особливими освітніми потребами в найбільш оптимальних для них формах. СК15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу, у тому числі й з особами з особливими освітніми потребами.</p>

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

РН1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини

РН2 Планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів інклюзивності

РН3 Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей

РН4 Окреслювати завдання, форми взаємодії «родина – заклад дошкільної освіти – початкова школа» та їх реалізації в умовах закладу дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

РН5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій

РН8 Визначати принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН9 Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметнопрактичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм дітей з особливими освітніми потребами

РН10 Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН11 Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН12 Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти

РН14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН15 Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти

РН16 Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку

РН18 Організовувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності дітей з особливими освітніми потребами дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН20 Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дітей з особливими освітніми потребами в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Методологічні та нормативно-законодавчі засади інклюзивної освіти

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Становлення інклюзивної освіти в Україні: від інтеграції до інклюзії. Історичний екскурс (міжнародний досвід). Характеристика нормативно-правової бази щодо інклюзивної освіти.

Тема 2. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою

Генезис, понятійно термінологічні визначення та основні принципи. Вступ до навчального курсу: програма, структура та очікування.

Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін.

Соціальна та медична моделі порушень розвитку. Основні принципи інклюзивної освіти.

Тема 3. Міжнародні та національні механізми захисту прав людини", що передбачало розгляд питань

Сучасна освітня нормативно-правова база. Інструктивно-методичні листи МОН України щодо організації інклюзивного навчання у дошкільних закладах освіти; психологічного і соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; завдання працівників психологічної служби щодо запровадження інклюзивного навчання. «Конвенція про права людей з інвалідністю», «Загальна декларація з прав людини»

Тема 4. Державно-громадське управління інклюзивною освітою.

Система управління інклюзивною освітою. Характеристика мережі закладів освіти для дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки. Деонтологія інклюзивної освіти: завдання, принципи. Деонтологія – наука про проблеми моралі та моральності. Професійні компетентності вихователя інклюзивної групи ЗДО.

Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.

Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну в освіті в контексті архітектурної доступності та розумного пристосування.

Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному середовищі ЗДО

Тема 6. Дитина, що потребує особливої освітньої підтримки, як суб'єкт інклюзивної освіти. Особливості психофізичного розвитку, вікових особливостей дітей з різними рівнями розвитку, обдарованих дітей, дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Соціалізація дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки: етапи соціалізації та індивідуальний підхід

Змістовний модуль 2. Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти: практичний аспект.

Тема 1. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти

Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. Батьки – як члени навчальних команд. Роль батьків в

оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. Налагодження стосунків з педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією.

Допомога громадських організацій та соціальних служб. Батьки – активні учасники шкільної громади. Волонтерство та адвокатство батьків.

Тема 2. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини, що потребує особливої освітньої підтримки. Склад команди психолого-педагогічного супроводу. Завдання команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Спільна відповідальність за прийняття рішень щодо побудови освітньої траєкторії дитини з ООП. Асистент вихователя ЗДО як учасник освітнього процесу. Асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини. Батьки дитини з ОПП як активні учасники освітнього процесу.

Тема 3. Індивідуальна програма розвитку дитини, що потребує особливої освітньої підтримки. Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Вивчення потенційних можливостей і потреб дитини з ОПП. Розробка індивідуальної програми розвитку. Індивідуальний навчальний план та його складові. Реалізація індивідуальної програми розвитку. Моніторинг реалізації індивідуальної програми розвитку, перегляд, внесення змін.

Тема 4. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Педагогічна технологія. Технології індивідуалізації освітнього процесу: особистісно-орієнтоване навчання, теорія множинного інтелекту, диференційоване викладання, традиційне інтенсивне навчання, кооперативне навчання, когнітивне навчання, проблемне навчання. Технології спільного викладання в інклюзивній групі. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології адаптації освітнього середовища: адаптації на рівні матеріалів і ресурсів, адаптації на рівні методів навчання, адаптації на рівні оцінки.

Тема 5. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання

Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Мультидисциплінарна команда та її діяльність в умовах інклюзивного закладу освіти.

Співпраця фахівців як умова успішності інклюзивного навчання педагогів.

Тема 6. Курикулум освітнього та корекційно-розвивального процесів

Курикулум (навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти): визначення та складові.

Державний стандарт для дітей з особливими освітніми потребами. Загальноосвітні, спеціальні та корекційно-розвивальні програми, їх адаптація та модифікація.

Реалізація курикулуму в навчальному процесі.

Тема 7. Психолого-педагогічне оцінювання учнів з особливими освітніми потребами

Інструментарій оцінювання. Діагностичне оцінювання. Якісне оцінювання. Вивчення стану соціальної компетентності учнів з особливими освітніми

потребами.

Спостереження та інтерв'ю. Тестування в умовах інклюзивного навчання).

Тема 8. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб

Диференційоване викладання: обґрунтування підходу. Диференціація змісту; процесу, кінцевих результатів. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання.

Сучасні системи навчання як основа стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі. «Особлива дитина: навчання і виховання».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	се м	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Загальні питання інженерно-педагогічної творчості												
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Становлення інклюзивної освіти в Україні: від інтеграції до інклюзії. Історичний екскурс (міжнародний досвід). Характеристика нормативно-правової бази щодо інклюзивної освіти.	5	2	2			1	8	2				6
Тема 2. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою Генезис, понятійно термінологічні визначення та основні принципи. Вступ до навчального курсу: програма, структура та очікування. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі	4	2	2				6					6

потреби» та ін. Соціальна та медична моделі порушень розвитку. Основні принципи інклюзивної освіти.												
Тема 3. Міжнародні та національні механізми захисту прав людини", що передбачало розгляд питань Сучасна освітня нормативно-правова база. Інструктивно-методичні листи МОН України щодо організації інклюзивного навчання у дошкільних закладах освіти; психологічного і соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; завдання працівників психологічної служби щодо запровадження інклюзивного навчання. «Конвенція про права людей з інвалідністю», «Загальна декларація з прав людини»	4	2	2				8	1	1			6
Тема 4. Державно-громадське управління інклюзивною освітою.	6	2	2			2	7					7

<p>Система управління інклюзивною освітою.</p> <p>Характеристика мережі закладів освіти для дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки.</p> <p>Деонтологія інклюзивної освіти: завдання, принципи.</p> <p>Деонтологія – наука про проблеми моралі та моральності.</p>											
<p>Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну в освіті в контексті архітектурної доступності та розумного пристосування.</p> <p>Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному середовищі ЗДО</p>	4	2	2				7				7
<p>Тема 6. Дитина, що потребує особливої освітньої підтримки, як суб'єкт інклюзивної освіти.</p> <p>Особливості психофізичного розвитку, вікових особливостей дітей</p>	7	2	2			3	8	1			7

з різними рівнями розвитку, обдарованих дітей, дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Соціалізація дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки: етапи соціалізації та індивідуальний підхід													
Разом по I модулі	30	12	12			6	44	4	1				39
Змістовий модуль 2. Дидактика професійної школи													
Тема 1. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. Батьки – як члени навчальних команд.	7	2	2			3	6	1					5
Тема 2. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини, що потребує особливої освітньої підтримки. Склад команди психолого-педагогічного супроводу. Завдання команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими	6	2	4				5						5

освітніми потребами. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Спільна відповідальність за прийняття рішень щодо побудови освітньої траєкторії дитини з ООП.												
Тема 3. Індивідуальна програма розвитку дитини, що потребує особливої освітньої підтримки. Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Вивчення потенційних можливостей і потреб дитини з ООП. Розробка індивідуальної програми розвитку. Індивідуальний навчальний план та його складові.	9	2	4			3	5					5
Тема 4. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Педагогічна технологія. Технології індивідуалізації освітнього процесу: особистісно-орієнтоване	9	2	4			3	6	1				5

навчання, теорія множинного інтелекту, диференційоване викладання, традиційне інтенсивне навчання, кооперативне навчання, когнітивне навчання, проблемне навчання.											
Тема 5. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Мультидисциплінарна команда та її діяльність в умовах інклюзивного закладу освіти.	8	4	4			7		2			5
Тема 6. Курикулум освітнього та корекційно-розвивального процесів Курикулум (навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти): визначення та складові. Державний стандарт для дітей	6	2	4			6		1			5

з особливими освітніми потребами. Загальноосвітні, спеціальні та корекційно-розвивальні програми, адаптація та модифікація.												
Тема 7. Психолого-педагогічне оцінювання учнів з особливими освітніми потребами Інструментарій оцінювання. Діагностичне оцінювання. Якісне оцінювання. Вивчення стану соціальної компетентності учнів з особливими освітніми потребами. Спостереження та інтерв'ю. Тестування в умовах інклюзивного навчання).	6	2	4				7		2			5
Тема 8. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб Диференційоване викладання: обґрунтування підходу. Диференціація змісту; процесу, кінцевих результатів. Взаємозв'язок	9	2	4			3	4					4

диференційованого викладання та оцінювання. Сучасні системи навчання як основа стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі. «Особлива дитина: навчання і виховання»												
Разом за II модуль	60	18	30			12	46	2	5			39
Залік	30					30	30					30
Усього годин	120	30	42			48	120	6	6			108

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою	2
2	Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.	2
3	Міжнародні та національні механізми захисту прав людини	2
4	Державно-громадське управління інклюзивною освітою.	2
5	Дитина, що потребує особливої освітньої підтримки, як суб'єкт інклюзивної освіти.	2
6	Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища	2
7	Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	2
8	Команда психолого-педагогічного супроводу дитини, що потребує особливої освітньої підтримки	2
9	Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.	2
10	Індивідуальна програма розвитку дитини, що потребує особливої освітньої підтримки.	2
11	Розробка індивідуальної програми розвитку дітей з особливими потребами	2
12	Характеристика технологій навчання в інклюзивному освітньому середовищі	2
13	Практика упровадження технологій навчання в інклюзивному освітньому середовищі	2
14	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання	2
15	Співпраця фахівців як умова успішності інклюзивного навчання педагогів	2
16	Курікулум навчального та корекційно-розвивального процесів	2
17	Реалізація курикулуму в освітньому процесі	2
18	Психолого-педагогічне оцінювання учнів з особливими освітніми потребами	2

19	Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання	2
20	Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб	2
21	Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання	2

Політика оцінювання

Мінімальна кількість балів, яку здобувач освіти має отримати для допуску до підсумкового контролю – 42 балів

5.1 Розподіл балів, які студенти отримують під час вивчення дисципліни

Вид та форма діяльності студентів за яку нараховуються бали *	Максимальна кількість балів
Робота на семінарських (практичних) заняттях	42
Виконання самостійної роботи	18
Підсумковий контроль (залік)	40
Загальна кількість балів	100

* Для отримання додаткових балів (за власним бажанням студента/ки або у випадку, якщо студентом/кою з поважних причин не набрано необхідної кількості балів) студент/ка можуть виконати одне з індивідуальних завдань, яке максимально може бути оцінене в 15 балів та / або пройти курс (один з рекомендованих) та за умови одержання сертифікату, отримати 10 балів.

5.2 Принцип розрахунку балів за роботу на семінарських (практичних) заняттях

За кожне семінарське заняття студент/ка може отримати **1 бал за такі види діяльності:**

участь в занятті / виконання завдання:	
1 бал	активна участь в обговоренні питань; вірні та повні відповіді на питання; успішне виконання завдань
0,5 балів	активна / помірно активна участь в обговоренні питань; відповіді на питання вірні, проте мають певні неточності / відповіді не повні; виконані завдання мають певні неточності / незначні помилки або є виконані не в повному обсязі
0 балів	студент/ка відсутній/ня на занятті; завдання не виконані
складання тесту:	
1 бали	якщо студент/ка відповіли вірно більш ніж на 80 % питань
0,5 балів	якщо студент/ка відповіли вірно більш ніж на 40 % питань
0 балів	студент/ка відповіли вірно на менш ніж 40 % питань

Середній бал отриманий на семінарських (практичних) заняттях дорівнює сумі всіх балів отриманих на семінарських (практичних) заняттях, поділений на 2.

Тобто $X = (ПР\ 1 + ПР\ 2 + ПР\ 3 + \dots + ПР\ 12) : 2$, де: X – середній бал; ПР 1, ПР 2 і т.д. – кількість балів за кожне практичне / семінарське заняття; 2 – коефіцієнт.

5.3 Принцип розрахунку балів за виконання самостійної роботи

За виконання самостійної роботи по темі студент/ка може отримати **3 бали:**

3 бали	робота задана вчасно, виконана якісно та в повному обсязі
2 бали	робота здана вчасно, але не в повному обсязі, якість виконання задовільна; робота виконана в повному обсязі та якісно, проте здана невчасно
1 бал	робота здана невчасно, виконана не в повному обсязі та неякісно

0 балів	робота відсутня
----------------	-----------------

Середній бал за самостійну роботу дорівнює сумі всіх балів отриманих за виконану роботу, поділений на 2.

Тобто $X = (CPC\ 1 + CPC\ 2 + \dots + CPC\ 15) : 2$, де: X – середній бал; CPC 1, CPC 2 і т.д. – кількість балів за кожну самостійну роботу; 2 – коефіцієнт.

5.4 Принцип обрахунку підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка дорівнює сумі середнього балу за практичні / семінарські заняття та самостійну роботу, балу за індивідуальне завдання (якщо вони виконувалося) та балу за підсумкового контролю.

Середній бал отриманий за		Бал за індивідуальне завдання та / або курс*	Підсумковий контроль	Сума
діяльність на практичних / семінарських заняттях	самостійну роботу			
21*2=42	6*3=18	10\15	40	100

* якщо студент/ка його виконував/ла

5.5 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
100-90	A	відмінно
89-82	B	добре
81-75	C	
74-67	D	задовільно
66-60	E	
59-35	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
01-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Система контролю

Методи контролю	
поточного	підсумкового
<ul style="list-style-type: none"> - усне опитування, бесіда, дискусія; - тестування; - виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі; - розв'язання проблемних ситуацій; - презентація самостійної роботи; - написання есе; - виконання інтегрованого проектного завдання 	<ul style="list-style-type: none"> - залік Відповідно переліку

8. Самостійна робота та/або індивідуальні завдання

Самостійна роботи

Самостійна робота здобувача освіти - форма організації освітнього процесу, що передбачає засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу у вільний від навчальних занять час під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота може здійснюватися у формі виконання індивідуальних завдань.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Укласти словник базових понять дисципліни	1
6	Розробити зразок портфоліо дитини що потребує особливої освітньої підтримки в ЗДО.	2
7	Підготувати комплекс вправ для зняття втоми дитини з раннім дитячим аутизмом під час роботи на занятті	3
9	Підготувати план-конспект виховного заходу з батьками дітей інклюзивної групи на основі принципів педагогіки партнерства.	3
10	Створити асоціативну таблицю на тему: «Як забезпечити освітні послуги дитині з ООП в ЗДО в умовах інклюзії».	3
11	Підготувати план заняття для батьків дітей інклюзивної групи на тему: «Нібулінгу». Скласти перелік ознак булінгу і прийомів попередження та протидії йому.	3
12	Підготувати наукове есе на тему: «Чи може дитина з фізичними порушеннями, порушеннями інтелектуального розвитку, затримкою психічного розвитку отримати освіту?»	3
	Підготовка до заліку	30
	Разом	48

9. Індивідуальні завдання

Для підвищення середнього балу по дисципліні студент може виконати індивідуальне завдання та/або пройти онлайн курс.

Індивідуальне завдання – форма організації навчання, що має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються здобувачем освіти самостійно, але під керівництвом викладача.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ	
I. Вимоги:	II. Оцінювання :
1) індивідуальне завдання може бути виконане у формі*: – наукового реферату (з мультимедійною презентацією чи без такої);	Індивідуальне завдання оцінюється враховуючи: - якість його виконання (науковість / креативність,

<p>– наукової статті; – творчої роботи (творчий реферат з ілюстраціями, відео тощо); – конспекту лекції з підсумковим опитуванням (тести до лекції на базі її змісту; кросворд по темі; практичне завдання по темі; ребуси тощо); – сценарію ділової гри; — проекту (тематику та вимоги, надає викладач).</p> <p>2) індивідуальне завдання виконується з дотриманням політики академічної доброчесності та дедлайнів.</p> <p><i>*Детальні вимоги щодо кожної форми можна дізнатися у викладача.</i></p>	<p>дотримання вимог щодо структури, обсягу тощо), - дотримання політики академічної доброчесності та дедлайнів, - повноту розкриття тематики, - якість представлення результатів (якщо це передбачено умовами виконання індивідуального завдання).</p> <p>Максимальна кількість балів – 15.</p>
---	---

II. Тематика індивідуального завдання**:

- Підготувати наукове есе на тему: «Чи можна говорити про успішну освіту для дітей з розладами аутистичного спектру?»
  - Підготувати індивідуальний навчальний проект на тему: «Модель партнерських відносин між закладом дошкільної освіти й установами з метою організації інклюзивного освітнього середовища»
  - Підготувати творчий проект на тему: «Інклюзивний заклад дошкільної освіти майбутнього»
  - Підготувати творчий проект на тему: «Зарубіжний досвід дошкільної інклюзивної освіти»
  - Підготувати творчий проект на тему: «Досвід США у впровадженні дошкільної інклюзивної освіти»
- ** Студент може запропонувати свою тематику індивідуального завдання, яка обов'язково має бути погоджена з викладачем*

КУРСИ

I. Вимоги та перелік	II. Оцінювання
<p>1. Онлайн курси загального та професійного спрямування, які допоможуть розвинути окремі загальні та/або професійні компетентності.</p> <p>2. Курси від COURSERA; «На Урок»; «ВСЕОСВІТА»</p> <p>3. Студент може пройти будь-яку кількість курсів, але зарахований буде лише один.</p>	<p>За проходження онлайн курсу, за умови отримання відповідного сертифікату, студент може отримати додаткові бали.</p> <p>Максимальна кількість балів - 15</p>

9. Питання до заліку

Перелік орієнтовних питань, які виносяться на підсумковий контроль

1. Охарактеризуйте значення інклюзивної педагогіки як нової педагогічної галузі для розвитку інклюзивної освіти в Україні.
2. Проаналізуйте чинники, що вплинули на оформлення інклюзивної педагогіки у самостійну наукову галузь.
3. Дайте визначення дефініціям «інклюзивний педагогічний підхід», «інклюзивна педагогіка / педагогіка інклюзивної освіти»
4. Обґрунтуйте потребу суспільства в інклюзивній педагогіці як галузі

педагогічного знання у дослідженнях провідних зарубіжних науковців про концептуалізацію інклюзивної педагогіки

5. Дайте загальну характеристику інклюзивного педагогічного підходу – «Універсальний дизайн у навчанні (УДН)

6. Дайте загальну характеристику інклюзивного педагогічного підходу – «Диференційоване викладання (ДВ)

7. Як трактується дефініція «інклюзивна педагогіка» у вітчизняному науковому просторі?

8. . Гуманістичний підхід як підґрунтя розвитку концептуальних засад інклюзивної педагогіки.

9. Проаналізуйте сучасний стан теорії та практики інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

10. Проаналізуйте вплив концептуалізації понять «інклюзія», «інклюзивне навчання», «інклюзивна освіта», «діти з особливими освітніми потребами» на становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як науки та на розвиток інклюзивної практики.

11. Охарактеризуйте генезу становлення і розвитку інклюзивної педагогіки в Україні як галузі педагогічного знання скрізь призму розвитку освіти для дітей з особливими потребами за кордоном і в Україні.

12. Дайте порівняльну характеристику понять «універсальний дизайн у сфері освіти» та «універсальний дизайн у навчанні».

13. Розкрийте особливості застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі у межах розбудови Нової української школи: рівноправне використання; гнучкість у використанні; просте та інтуїтивне використання; сприйняття інформації, незалежно від сенсорних можливостей користувачів; терпимість до помилок; низькі фізичні зусилля; наявність необхідного розміру та простору.

14. Охарактеризуйте принципи універсального дизайну в навчанні: множинні засоби залучення, множинні засоби репрезентації; множинні засоби дії та вираження.

15. Охарактеризуйте суть інклюзивного педагогічного підходу: «Диференційоване викладання (ДВ) /

16. Визначте умови застосування диференційованого викладання в інклюзивному освітньому середовищі.

17. Визначте умови ефективності роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

18. Проаналізуйте особливості психологопедагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти з інклюзивним навчанням.

19. Охарактеризуйте принципи, на яких ґрунтується взаємодія фахівців команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в інклюзивному освітньому середовищі.

20. Охарактеризуйте завдання, які виконує команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в інклюзивному освітньому середовищі.

21. Проаналізуйте функції різних учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в інклюзивному освітньому середовищі.

31. Проаналізуйте функції різних учасників команди супроводу дитини з ООП під

час їхньої співпраці: логопеда і психолога, логопеда і вчителя, вчителя початкових класів та вчителівпредметників, логопеда і асистента вчителя, логопеда і батьків тощо.

22. Охарактеризуйте суть технології індивідуалізації освітнього процесу як організації навчального процесу, при якій здійснюється проектування педагогічної діяльності на основні індивідуальних якостей дитини (її інтересів, потреб, здібностей, інтелекту).

23. Охарактеризуйте індивідуальну програму розвитку як одну з основних умов реалізації технології індивідуалізації освітнього процесу та забезпечення успішного навчання дітей з ООП у закладах дошкільної освіти.

24. Охарактеризуйте складові типової форми індивідуальної програми розвитку.

25. Визначте етапи розроблення індивідуальної програми розвитку.

26. Охарактеризуйте відмінності в навчанні і навчальні стилі, які потрібно враховувати в освітньому процесі.

27. Сформулюйте рекомендації щодо використання теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера в освітньому процесі.

28. Розкрийте концептуальні і методологічні засади організації процесу оцінювання.

29. Охарактеризуйте технології оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини.

30. Охарактеризуйте діяльність Інклюзивно-ресурсних центрів щодо здійснення комплексного оцінювання розвитку дитини та визначення її особливих освітніх потреб.

14. Рекомендовані джерела

10.1 Основні джерела:

1. Аніщук А. М. Інклюзивна освіта : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта» Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 227 с. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/53>

2. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2019. 216 с. URL: http://ispukr.org.ua/articles/19/at_200213.pdf

3. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с. URL: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist_teacher_4_All_print.pdf

4. Білозерська І.О. Деякі аспекти формування батьківської компетентності у родинях, що мають дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями розвитку. Київ, 2016. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=oop_2010_1_8

5. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2292.pdf>
6. Веремчук А.П., Хом'як О.А. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вип. 1 (5). Умань, 2021. С. 71-78. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/235185>
7. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За ред. А.А.Колупаєвої. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.
8. -Методичний посібник в 2-х кн. Київ: Міленіум, 2005. 286 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/23/1/>
9. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л.О. Савчук. Київ : Видавнича група «Атопол», 2011. 274 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/22/>
10. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
11. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2010, № 46, ст.545 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17#Text>
12. Закон України «Про внесення змін деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2014, № 30, ст.1011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text>
13. Закон України «Про дошкільну освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
14. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект). Міністерство освіти і науки України. URL: www.mongov.u
15. Зверева І. Д., Кияниця З. П., Кузьмінський В. О., Петрочко Ж. В. Оцінка потреб дитини та її сім'ї: від теорії до практики: Навч. посіб.: У 2-х част. К.: «Кожній дитині», 2010. Част. I. 224 с. URL: <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1443102984.pdf>
16. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. 100 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/44/%20>
17. Індивідуальна програма розвитку: методичні матеріали / Укладачі: І. В. Луценко, Н. В. Заєркова. Київ, 2015. 20 с. URL: http://pech-vo.at.ua/OP/Individualna_Programa_Rozvitku.pdf
18. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с. URL: http://monachinivka-nvk.kuryansk.info/files/docs/2017/9894_Inklyuzivna_osvita_vid_A_do_Ya_1.pdf
19. Інклюзія в ЗДО / Л.А. Швайка, упорядн. Харків. Вид. група «Основа», 2019. 144 с.

20. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру : метод. посіб. / авт. кол. за. ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718625/1/IRC_razvorot.pdf
21. Колупаєва А. А. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011. URL: www.education-inclusive.com www.ussf.kiev.ua. 2011
22. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 272 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132487725.pdf>
23. Колупаєва А.А. Інклюзивна практика: технології навчання /А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Київ: Літера ЛТД. 2019. 160 с.
24. Колупаєва А.А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
25. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: Київ :ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
26. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 201. 304 с. URL: http://uondmr.at.ua/00/navchannja_ditej_oop_v_osvitnomu_seredovishhi_posi.pdf
27. Компанець Н.М., Луценко І.В. Навчально-методичний посібник «Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ». Київ: 2017. с. 66.
28. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти від 14.12.1960 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174
29. Концепція розвитку інклюзивної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2010 № 912 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
30. Кочерга О. В. Психологія дітей з особливими потребами. Київ : Ред. газ. з дошк. та почат. освіти, 2012. 128 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4682>
31. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Г.Ю. Кравченко, Г.О. Сіліна. Харків: Вид- во «Ранок», 2014. 176 с.
32. Красовська О.О., Міськова Н.М., Хом'як О. А. Формування інклюзивної компетентності педагогів до використання арт-терапевтичних технологій в освітньому середовищі ЗДО і НУШ. *Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки № 2 (2020 р.). С. 106-112. URL: [file:///C:/Users/home/Downloads/1996-Article%20Text-3801-1-10-20210209%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/home/Downloads/1996-Article%20Text-3801-1-10-20210209%20(1).pdf)
33. Мартиненко І.В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушеннями мовлення: Навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 120 с.
34. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2017. № 9. URL: <https://aqce.com.ua/vipusk-n9-2017/mironova-sp-robota-fahivciv-z-simjami-jaki-vihovujut-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami.html>

35. Міськова Н.М., Хом'як О. А., Кирилович О.Ф. Забезпечення наступності в роботі педагогів у інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти і Нової української школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр/ [редкол.: А.В. Суцєнко (голов. ред.) та ін.]*. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 73. 238 с. Т. 1. С. 73-77. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/73/part_1/15.pdf
36. Міськова Н.М., Хом'як О. А. Організаційно-методичні особливості підготовки майбутніх педагогів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти та Нової української школи на засадах наступності. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць*. Вип. 2 (24). Рівне: РВЦ МЕНУ імені акад. С. Дем'янчука, 2020. С. 57-66.
37. Наказ МОН України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0224-15#Text>
38. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально- методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf
39. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Organizatsijni-zasady-diyalnosti-asystenta-vchytelya.pdf>
40. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.
41. Підтримай себе – підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами. Методичні матеріали. Авторський колектив проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком», Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 34 с. URL: file:///C:/Users/home/Downloads/Pidtrymaj_Sebe.pdf
42. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
43. Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 52 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/275/>
44. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О.Федоренко, О.Мартинчук, Н.Софій, Г.Лук'янова, О.Кошіль, Т.Симоненко, Л.Байда, Ю.Найда. Київ: ФОП Парашин, 2020, 122 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1CVKHC03FvcIo-J1_A8z2Sr51bLJwMG3R/view
45. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>
46. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-

педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potreбами-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>

47. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

48. Хом'як О. А., Семенюк М.Ф. Умови організації інклюзивної освіти дітей дошкільного віку. Вісник науково-дослідної лабораторії «В.О. Сухомлинський і школа XXI століття» за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті» (м. Умань, 21–22 травня 2021 р.). Вип. 14 / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошк. та спец. освіти ; [голов. ред. проф. В.М. Кушнір ; відп. за вип.: Н.І. Скрипник, О.Л. Мікаелян]. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. С. 154-157

10.2 Додаткові

1. Базима Н.В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 144 с.

2. Діти з синдромом дауна: факти, навчання, допомога. Методичні рекомендації / О. Дерень, А. Пруска, Ю. Рибак. Київ, 2015 р. 24 с. URL: <file:///C:/Users/home/Downloads/Design.pdf>

3. Підлипняк І. Ю., Дука Т. М. Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 73 том 2. 2020. С. 40-43.

URL:

http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32520/Pidlypniak_Duka.pdf;jsessionid=D6D04078DD6B8B1752D7FD177B50C1A2?sequence=1

4. Павелків Р.В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало; М-во освіти і науки України. Київ : Академвидав, 2010. 432 с. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/51>

5. Скрипник Т., Супрун Г. Дитина з аутизмом в закладі освіти: методичні рекомендації. Київ 2015 р. 20 с. URL: <file:///C:/Users/home/Downloads/Autizm.pdf>

6. Сухіна І.В. Гіперактивна дитина. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.

7. Трикоз. С.В. Дитина з порушенням інтелектуального розвитку. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.

8. Хом'як О.А. Удосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в контексті сучасних освітніх парадигм. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : збірник наукових праць. № 2 (18). Рівне : РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука. 2017 р. С. 195-200.

9. Хом'як О., Блищик І. Особливості використання технологій арт-терапії в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей II Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (20 квітня 2021 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко. Запоріжжя. С. 162-

164. URL:http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/11724/1/ilovepdf_merged%281%29.pdf

10. Хом'як О., Волинець Ю. Використання особистісно-орієнтованого підходу у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей II Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (20 квітня 2021 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко. Запоріжжя. С. 161-162. URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/11724/1/ilovepdf_merged%281%29.pdf

10.3 Інтернет-ресурси

<http://mon.gov.ua/>

http://www.ussf.kiev.ua/inclusive_education/   <http://www.ussf.kiev.ua/news/526/>
<https://nus.org.ua/tags/129/> <http://poroshenko.com/data/group/21/site2-bff4eba3e5.pdf>
<https://emetodyst.mcfr.ua/750584>